

УДК 342.841(477)

Альона Сергіївна БАХАЄВА,

кандидат юридичних наук,

викладач кафедри поліцейської діяльності та публічного адміністрування

факультету № 3 Харківського національного університету внутрішніх справ;

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-6498-2213>

ЩОДО ПИТАННЯ ВИНЕСЕННЯ ТЕРМІНОВОГО ЗАБОРОННОГО ПРИПISУ

Сьогодні у державі проводиться активна роз'яснювальна робота серед населення, яка направлена на профілактику вчинення домашнього насильства. Така діяльність дає позитивні зміни у свідомості людей, про що свідчить статистика. Протягом 9 місяців 2020 року до Національної поліції України надійшло 157, 8 тисяч заяв та повідомлень про випадки домашнього насильства, складено 102, 9 тисячі протоколів про адміністративні правопорушення за статтею 173-2 Кодексу України про адміністративні правопорушення (надалі – КУпАП), винесено 34 тисячі термінових заборонних приписів. Станом на вересень 2020 року у підрозділах Національної поліції на обліку перебувало 81, 9 кривдників [1]. У порівнянні з 2019 роком (141 814 звернень) кількість звернень громадян щодо фактів домашнього насильства збільшилось. З одного боку це обумовлено зростанням випадків домашнього насильства, з іншого – жертви стали здатні розрізняти його прояви, знають куди необхідно звертатися і вірять в допомогу держави. Крім того, зміни чинного законодавства України з протидії домашньому насильству внесли позитивні зміни у контексті захисту прав осіб, які стали його жертвами. Пріоритетність захисту життя особи, яка зазнала домашнього насильства є однією із головних відмінностей чинного законодавства. Запровадження спеціальних заходів реагування на прояви домашнього насильства, а саме винесення термінового заборонного припису (надалі – ТЗП) та обмежувального припису надають жертві почуття більшої захищеності.

ТЗП може бути винесений за заявою постраждалої особи. Окрім цього працівник поліції за своєю ініціативою керуючись результатами проведеної оцінки ризиків вчинення домашнього насильства уповноважений виносити ТЗП строком до 10 діб, який може містити окремо чи у сукупності наступні заходи:

- 1) зобов'язання залишити місце проживання (перебування) постраждалої особи;
- 2) заборона на вхід та перебування в місці проживання (перебування) постраждалої особи;
- 3) заборона в будь-який спосіб контактувати з постраждалою особою [2].

Зазначені заходи покликані на негайне забезпечення захисту прав та інтересів постраждалої особи та убезпечення її від подальшого негативного впливу проявів домашнього насильства. При цьому майнові права кривдника є другорядними у випадках, коли необхідно фізично дистанціювати учасників події.

На ряду з вищевикладеним існують деякі суперечливі моменти щодо винесення ТЗП. По-перше, чинне законодавство України не містить положень про вік, з якого можливо виносити ТЗП. Логічно, що це є вік настання адміністративної відповідальності – шістнадцять років. Проте, ТЗП не є адміністративним стягненням. Згідно Закону України «Про запобігання та протидію домашньому насильству»(надалі – Закон) терміновий заборонний припис стосовно кривдника – це спеціальний захід протидії домашньому насильству, що вживається уповноваженими підрозділами органів Національної поліції України як реагування на факт домашнього насильства та спрямований на негайне припинення домашнього насильства, усунення небезпеки для життя і здоров'я постраждалих осіб та недопущення продовження чи повторного вчинення такого насильства[2]. Звертаючись за роз'ясненнями з питання винесення ТЗП до Методичних рекомендацій щодо запобігання та протидії насильству Міністерства освіти і науки України (рекомендаційний лист від 18.05.2018 № 1/11-5480) бачимо, що у пункті 5.1 розділу V зазначено, що виносити ТЗП особі, яка на момент його винесення не досягла 18 років заборонено. Вищевикладене суперечить положенням ст. 25 Закону, у якій законодавець обмежує застосування заходів ТЗП до дитини-кривдника, а саме забороняє застосовувати зобов'язання залишити місце проживання (перебування) постраждалої

особи, а також заборону на вхід та перебування в місці проживання (перебування) постраждалої особи, якщо особа не досягла 18 річного віку та має спільне місце проживання із жертвою. При цьому законодавець дозволяє заборонити дитині-кривднику в будь-який спосіб контактувати з постраждалою особою, що також є одним із заходів ТЗП [2]. Таким чином виносити неповнолітньому кривднику ТЗП можна. Знов таки, пряме посилення на вік, з якого застосовувати спеціальний захід протидії домашньому насильству відсутнє.

По-друге: немає чіткого розуміння про обов'язковість складання протоколу про адміністративне правопорушення у разі винесення ТЗП. З одного боку, пріоритетним завданням є захист жертви від проявів домашнього насильства, а також стимулювання кривдника на припинення здійснення протиправних дій у майбутньому. З іншого боку – кривдник повинен понести відповідне покарання за свої дії. У разі складання виключно ТЗП ми не будемо мати документу, у якому фіксується сам факт вчинення правопорушення, за яким буде прийнято рішення щодо притягнення особи до адміністративної відповідальності. При цьому ТЗП є самостійною підставою взяття кривдника на профілактичний облік. Проте, у разі порушення вимог обмежень, зазначених у ТЗП, буде складений протокол про адміністративне правопорушення за статтею 173-2 КУпАП. На думку науковців штраф, як санкція за вчинення домашнього насильства є недоречним, оскільки часто саме жертва його і сплачує.

Систематичне вчинення домашнього насильства тягне за собою кримінальну відповідальність за ст. 126-1 Кримінального кодексу України. Систематичність характеризує діяння як таке, що було вчинено три і більше разів. Отже, якщо протягом року особа була тричі (або більше) разів притягнута до адміністративної відповідальності за ст. 173-2 КУпАП, то вона за свої діяння понесе кримінальну відповідальність.

Врегулювання нормами законодавства віку винесення ТЗП є важливим, оскільки ситуації, коли неповнолітній перебуває у ролі кривдника також досить розповсюджені, особливо у тих випадках, коли жінка виховує та утримує дитину сама.

Щодо питання складання протоколу про адміністративне правопорушення одночасно з винесенням ТЗП: враховуючи те, що ТЗП є підставою взяття кривдника на облік із подальшим проведень з ним профілактичної роботи, а штраф у якості стягнення не є ефективним інструментом боротьби із проявами домашнього насильства, необхідно приймати рішення, виходячи із особливостей кожного окремого випадку.

Список бібліографічних посилань

1. Поліція з початку року винесла 34 тисячі заборонних приписів щодо домашніх кривдників. *Укрінформ* : веб-сайт. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-society/3135249-policia-z-pocatku-roku-vinesla-34-tisaci-zaboronnih-pripisiv-sodo-domasnih-krivdnikiv.html> (дата звернення: 14.11.2020).

2. Про запобігання та протидію домашньому насильству: Закон України від 07.12.2017 № 2229-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2229-19> (дата звернення: 14.11.2020).

Одержано 15.11.2020

УДК 343.985

Тетяна Федорівна БЕЗСОННА,

*старший викладач кафедри криміналістики, судової експертології та домедичної підготовки факультету № 1
Харківського національного університету внутрішніх справ;
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-2482-9564>*

УПРОВАДЖЕННЯ БЕЗКОНТАКТНИХ ЕЛЕКТРОННИХ ДОКУМЕНТІВ ЯК ОДИН ІЗ СПОСОБІВ ЗАПОБІГАННЯ ЗЛОЧИННОСТІ

В сучасному світі функціонування документів, що містять безконтактний електронний носій із біометричними даними власника займає одне з ключових місць в паспортній системі, адже